

KAMMARKOLLEGIET

DOKUMENTATION: Samråd om
Allmänna arvsfondens
bidragssystem: granskning och
kontroll

Skriftlig dokumentation från Kammarkollegiets
samråd med civilsamhället den 10 december
2024

Sammanställt december 2024

Innehållsförteckning

Deltagare.....	2
Sammanfattning	3
Bakgrund.....	4
Metod och genomförande.....	4
Förslag 1: Utökad och mer strukturerad kontroll av sökande organisations kapacitet.....	6
Förslag 2: Kontroll av om firmatecknare, ordförande och kassör har näringsförbud	9
Förslag 3. Vägledning "Anlita seriösa aktörer" med information om tre kontrollåtgärder – att eventuellt införa som krav.....	12
Förslag 4. Projektbesök inklusive oanmälda besök	15
Övriga synpunkter.....	17
Bilaga 1: Kammarkollegiets presentation	18

Deltagare

- Bodens BK FF
- Bufff
- Fryshuset
- Hushållningssällskapet Halland
- Internationella Kvinnoföreningen i Malmö
- Narva Boxningsklubb
- Neighbourhood Ulriksbergskyrkan
- Riksförbundet FUB
- Räddningsmissionen
- Somaliska riksförbundet
- SPF Seniorerna
- Stockholms Schackförbund
- Stöckebygdens utveckling
- Svenska Handbollsförbundet
- Svenska Parasportförbundet
- Vägen ut!-kooperativen

Sammanfattning

Den 10 december 2024 samlade Kammarkollegiet och Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD) civilsamhällesorganisationer för att diskutera fyra åtgärdsförslag syftande till att stärka kontrollen av Allmänna arvsfondens medel. Fokus låg på att balansera riskreducering med proportionerliga krav som inte skapar onödig administration. Organisationerna som bjöds in var de som deltog vid det tidigare samråd om arvsfondens bidragssystem i maj 2024.

Samrådet underströk behovet av att kombinera effektiv kontroll med stödjande insatser för att främja projektens genomförande och långsiktiga hållbarhet. Nedan följer en sammanfattning av organisationernas huvudsakliga medskick kring respektive åtgärdsförslag.

1. Utökad kontroll av organisationers kapacitet

- Bedöm både organisationens och individers kompetens samt projektomfånget i relation till organisationens storlek.
- Erbjud stöd genom mallar, vägledning och matchmaking för att stärka mindre organisationers kapacitet.
- Anpassa kontrollkrav för nya och små organisationer för att inte missgynna innovation.

2. Kontroll av näringsförbud för nyckelpersoner

- Stöd finns för kontroll av ordförande, kassör och firmatecknare.
- Utöka kontrollen till projektledare och ekonomiskt ansvariga men undvik onödig administration.

3. Kontroll av externa leverantörer

- Inför rimliga beloppsgränser för kontrollåtgärder.
- Tillhandahåll mallar och checklistor för att underlätta hanteringen.
- Beakta särskilda utmaningar för mindre organisationer och lokala samarbeten.

4. Projektbesök och oanmälda besök

- Oanmälda besök kan ha en positiv effekt men riskerar att ge en missvisande bild om ingen aktivitet sker i projektet just den dagen.
- Satsa hellre på tätare anmälda besök, kompletterade med telefonuppföljningar och strukturerad dialog.
- Ta hänsyn till sårbara målgrupper och projekt utan fysiska aktiviteter.

Bakgrund

I mars 2024 publicerade Riksrevisionen en granskning av delar av Allmänna arvsfonden där man menade att systemet har stora brister och varken fungerar ändamålsenligt eller effektivt. Riksrevisionen föreslog i rapporten att regeringen skulle avveckla det nuvarande systemet med Allmänna arvsfonden och ta fram en ny ordning för att hantera arv efter avlidna utan arvingar eller testamente tas fram. Rapporten innehöll även sex rekommendationer till Arvsfondsdelegationen och Kammarkollegiet som man menade skulle förbättra dagens system.

I arbetet med att omhänderta rekommendationerna och utforma åtgärder involverar Kammarkollegiet ett antal civilsamhällesorganisationer med erfarenhet av att söka medel från Allmänna arvsfonden i en samrådsprocess. Syftet är att inhämta kunskap för att bedöma eventuella åtgärders påverkan på civilsamhällesorganisationers möjlighet att söka och nyttja medel från Allmänna arvsfonden samt huruvida eventuella förändringar är de facto riskreducerande och proportionerliga.

Den 14 maj 2024 höll Kammarkollegiet och Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD) två samråd. Under samråden fick Kammarkollegiet synpunkter och medskick från civilsamhället som använts i det fortsatta arbetet med att utveckla kontrollen. Under hösten 2024 har Kammarkollegiet arbetat fram fyra förslag på åtgärder som syftar till att minska riskerna att arvsfondsmedel används på felaktiga sätt eller i kriminellt syfte.

Syftet med samrådet den 10 december var att samla in civilsamhällets synpunkter på dessa åtgärdsförslag så att de blir proportionerliga och effektiva. Dokumentationen beskrivningar av förslagen och frågor kopplade till respektive förslag.

Metod och genomförande

De organisationer som bjöds in till samrådet den 10 december var de som deltagit i något av de tidigare samråden om Allmänna arvsfondens bidragssystem i maj. Samrådet genomfördes digitalt en gång på förmiddagen och en på eftermiddagen i syfte att underlätta för organisationerna att vara med. Deltagarna delades in i grupper med fyra till fem representanter från civilsamhället, fyra till fem anställda på Kammarkollegiet och en anställd från NOD. Totalt fanns 16 organisationer representerade.

Kammarkollegiet berättade först hur de tagit vidare civilsamhällets inspel från föregående samråd och presenterade sedan de fyra åtgärdsförslagen de arbetat fram. Information om förslagen och tillhörande diskussionsfrågor hade skickats ut till deltagarna inför mötet.

Denna dokumentation sammanfattar de synpunkter och rekommendationer som deltagarna från civilsamhället framförde gällande respektive förslag. Förslagen beskrivs också i sin helhet i början av kapitlen.

Förslag 1: Utökad och mer strukturerad kontroll av sökande organisations kapacitet

Under 2024 har arvsfonden inlett ett arbete med att genomföra en utökad och mer strukturerad kontroll av stödmottagarnas kapacitet att driva ett arvsfondsprojekt. I dagsläget har myndigheten ett antal riskindikatorer som ligger till grund för om en fördjupad kapacitetbedömning behöver genomföras under beredningen av en ansökan.

De riskindikatorer som används är objektiva uppgifter som skickas in vid ansökningstillfället. Dessa är inte avslagskriterier, utan används enbart för att bedöma om det behöver göras en mer djupgående bedömning av organisationens kapacitet. Riskindikatorerna som bedömningen görs utifrån är följande:

Organisationen har:

- Funnits kortare tid än 4 år
- Redan pågående arvsfondsprojekt
- Historiska betalningsförelägganden (senaste 2 åren)
- Historiska skatteskulder (senaste 2 åren)
- Inte upprättat årsredovisning (det vill säga enbart har ett årsbokslut)
- Inga anställda (ej registrerad som arbetsgivare)

1. Vad mer kan vara intressant för Kammarkollegiet att titta på vid bedömningar av en organisations kapacitet? Finns det andra faktorer/indikatorer som är bra att beakta?

Kunskap och kompetens

Det är viktigt att bedöma organisationens tillgång till tillräcklig kunskap i relation till det som ska utföras. Organisationen bör kunna beskriva hur de får tillgång till den nödvändiga kunskapen: genom egen personal, externa tjänster, tidigare genomfört arbete eller liknande. Handläggaren kan därefter bedöma om kunskapen finns tillgänglig.

Idag bedöms enbart organisationens tidigare erfarenhet, inte individers erfarenhet inom organisationen. Det innebär att arvsfonden riskerar att missa värdefull kompetens och erfarenhet hos personer som driver projekten, även om organisationen i sig inte uppfyller kraven. Utöver att kontrollera projektledarens kunskap skulle en ung förening som inte funnits i fyra år kunna bevisa att det finns kompetens i styrgruppen.

Redan i början av bedömningen uppmanas arvsfonden även kontrollera hur organisationen har skött eventuella tidigare bidrag och projekt.

Projektomfång i proportion till organisationens storlek

En indikator som kan vara relevant att titta på är organisationens nuvarande omsättning i relation till den sökta summan, i stället för att enbart bedöma antalet projekt. Det skulle ställa projektomfånget i proportion till organisationens storlek och kapacitet. Att växa

mycket procentuellt sett kan vara en stor belastning. Gällande antalet projekt så finns det organisationer som har kapacitet att driva flera projekt samtidigt.

Stöd i ansökningsprocessen och matchmaking

Ökad kontroll och granskning kan fungera som ett stöd och utgöra en trygghet för nya organisationer som söker medel. Vid ansökan om ett nytt projekt kan denna kontroll bidra till ett bättre underlag.

Handläggare kan fungera som "matchmakers" när en innovativ idé presenteras men organisationens kapacitet är osäker. Ett exempel som nämndes var en av de deltagande organisationernas samarbete med Skolförbundet i Skåne, där organisationen hjälper dem att genomföra projekt de inte har kapacitet för själva. Sådana samarbeten kan utveckla mindre organisationer.

Det vore värdefullt om kontroller, vägledning, inspiration och matchmaking finns tillgängliga redan i början av ansökningsprocessen. Detta skulle kunna hjälpa både nya och mindre organisationer att utveckla sina projekt och uppfylla kraven. Även krav på effektmätning i ett tidigt skede skulle kunna ge bättre och mer genomtänkta projekt. Ett tips var att ta inspiration från Effektfullt som erbjuder kurser och utbildningar inom effektmätning.

Större respektive mindre organisationer

Större organisationer har en befintlig struktur som gör det lättare att uppfylla kriterierna, medan mindre organisationer står inför andra utmaningar. Det kanske behöver finnas två olika spår i processen för att anpassa bedömningen och kommunikationen beroende på organisationens storlek.

Ta inspiration från Giva och kontrollera F-skatt

Organisationer som är med i Giva och har 90-konto har redan genomgått andra typer av kontroller. Giva tittar exempelvis på styrdokument, krisplaner och andra kontrollfunktioner som kan vara relevanta även i er bedömning. Giva är också bra på att mäta effekter och har ett omfattande paket för att stödja organisationer i detta arbete. Det kan vara ett bra stöd i utvecklingen av arvsfondens kontrollsystem.

Ett ytterligare förslag var att kontrollera om den sökande organisationen är godkänd för F-skatt, vilket dock redan görs idag.

2. Vilka risker ser ni med de faktorer som myndigheten utgår från i dagsläget?

Risk för missgynnande av nytänkande och mindre organisationer

Om arvsfonden ser det som en risk att en organisation inte funnits i fyra år skulle det kunna leda till att social innovation och nytänkande inte prioriteras i bedömningarna. Det skulle eventuellt kunna försvåra för nybildade föreningar, och kan innebära att vissa projekt med stor potential inte får stöd. Riktlinjerna kring hur många år en organisation

ska ha funnits för att få stöd skiljer sig även åt mellan myndigheter, vissa använder krav på två års verksamhet medan andra tillämpar krav på fyra år.

Mindre organisationer saknar ofta den struktur och erfarenhet som större organisationer har, vilket kan göra det svårare för dem att uppfylla nuvarande kriterier. De behöver mer stöd och struktur för att genomföra ett bra projekt. Vissa mindre organisationer har inte heller anställda, men kan ändå klara av att genomföra projekt, eller kan anställa för första gången med hjälp av medlen från arvsfonden.

Det uppkom en fråga om arbetsgivaransvaret kan tas på nationell nivå, fast projektet genomförs lokalt. Arvsfonden svarade att de oftast ser restriktivt på att ta in tjänster utifrån, exempelvis projektledning. Själva projektledningen ska helst ligga inom den sökande organisationen. Redovisnings- eller specialtjänster är dock möjliga att ta in.

Fortlevnad för projekt och risk för avslag på grund av kapacitetskrav

Det finns en risk att organisationer som inte uppfyller alla punkter bedöms som att de saknar kapacitet, men det betyder inte att organisationen kommer få avslag enbart baserat på det. I stället kan det finnas behov av stöd från handläggare på arvsfonden för att organisationen ska kunna nå upp till kraven.

En annan risk är att det saknas en tydlig plan för hur projektresultaten ska fortleva efter avslutat projekt. Det är något som bör beaktas redan i de initiala bedömningarna menar organisationerna. Arvsfonden svarade att detta är en del av deras bedömning redan idag.

Förslag 2: Kontroll av om firmatecknare, ordförande och kassör har näringsförbud

Arvsfonden överväger att införa en ny kontroll gällande näringsförbud – en kontroll på personnivå som avses tillämpas på potentiella företrädare för projekt som kan komma att beviljas medel. En person med näringsförbud kan idag utnyttja möjligheten att i stället bedriva brottslig verksamhet inom ramen för ideella organisationer.

Ideella organisationer, som är den vanligaste organisationsformen för stödmottagare från arvsfonden, saknar nämligen företrädarregister och andra registreringar som finns på juridiska personer som bedriver näringsverksamhet. För att kunna se om en person som verkar inom ideella organisationer har näringsförbud behöver därför en riktad personkontroll göras. En organisation med en person med näringsförbud i styrelsen ska enligt förslaget inte kunna beviljas medel från arvsfonden.

I augusti 2024 fanns enligt Bolagsverket 970 personer med näringsförbud i Sverige.

Om förslaget införs kommer arvsfonden att kommunicera tydligt om denna kontroll. Det ska framgå på hemsida och i anslutning till ansökan att det inte är möjligt att beviljas bidrag om företrädare inom styrelsen har näringsförbud. Information om detta ska också lämnas vid allmänt hållna informationsmöten och liknande.

Kontrollen skulle i första hand göras vid ansökningstillfället där den stödsökande får intyga att ingen i styrelsen har näringsförbud. Arvsfonden kommer därefter begära in och kontrollera om till exempel ordförande, kassör och den/de personer som skrivit under ansökan har näringsförbud. Kontrollen kommer att göras via Bisnode Infotorg eller Bolagsverket. Uppgifterna om personnummer skulle i ett första skede behöva inhämtas via Sefos (säker mejl) eller genom brevsvar. Information om vad personnumren ska användas till kommer att finnas i utskicket/begäran.

Effekten av kontrollen (proportionalitet och effektivitet) utvärderas ett år efter införandet.

1. Vilka personer tycker ni är mest relevanta att kontrollera näringsförbud på?

Arvsfonden började med att förtydliga att kontrollen övervägs för personer som ordförande, kassörer och firmatecknare. Dessa roller föreslås eftersom de har ansvar för ekonomin och skriver under ansökningar. Tanken är att kontrollen ska ske innan bifall för projekt, i samband med ansökan. FAR (Föreningen Auktoriserade Revisorer) har föreslagit att revisorerna ska göra årliga kontroller under pågående projekt, eftersom ansvariga personer kan bytas ut.

Majoriteten av deltagarna var positiva till förslaget att kontrollera näringsförbud, och menade att det är en hygienfaktor som kan verka avskräckande.

Personer med ansvar för ekonomi och ansökningar

Utöver de föreslagna rollerna så menade flera deltagarna att näringsförbud även bör kontrolleras på personer som har hand om projektmedel, såsom projektledare, firmatecknare och ekonomichef. En av de deltagande organisationerna tog som exempel att de inte har någon kassör i sin styrelse, det är ofta ordförande eller firmatecknare som skriver på ansökningar.

Ett annat inspel var att alla som tjänar pengar på att ingå i projektet behöver granskas, även de som levererar större externa tjänster (vilket kan utgöra ett kryphål för de som vill tvätta pengar). En ytterligare kommentar var att ingen som har varit involverad i ansökan bör ha näringsförbud.

Utöver vilka personer som bör granskas föreslogs att det bör finnas en arbetsbeskrivning för alla de styrelsemedlemmar som är arvoderade. En hygienfaktor, så att styrelsen gör skäl för de medel de tar del av.

2. Ser ni några risker med förslaget?

Ökad administration

En ökad kontroll kan innebära ökad administration för de sökande organisationerna utan att det nödvändigtvis har stor effekt på ekonomisk risk. Den administrativa bördan kan öka särskilt för större organisationer med komplexa strukturer.

Riskerar att missa helheten

Fokus på specifika roller kan leda till att den verkliga strukturen inom organisationen förbises. Exempelvis kan en ekonomichef ha stort inflytande utan att sitta i styrelsen. Det är därför viktigt att inte enbart granska enskilda personer, utan att se till helheten. Fokus bör ligga på hur pengarna används och vem som faktiskt har tillgång till dem.

Organiserad brottslighet använder även ofta målvaktsorganisationer, där andra personer sätts som projektansvariga eller företrädare. Det räcker inte att fokusera enbart på ordförande och firmatecknare; man måste tänka större och följa pengarna.

Arvsfonden meddelade att de redan arbetar med att identifiera vem som har tillgång till pengarna och kan göra överföringar, samtidigt som problemet med målvaktsstyrelser är känt. En utvärdering av effekterna behöver påbörjas.

3. Vad skulle införandet av kontrollen få för konsekvenser för er organisation?

Konsekvenser för anställda

Det finns organisationer som arbetar med målgrupper som kommer från missbruk och kriminalitet. Där kan även flera av de anställda ha en sådan bakgrund. Skulle arvsfonden kräva att man kontrollerar fler saker än näringsförbud så kan det därmed få konsekvenser för dessa organisationers verksamhet. Arvsfonden förklarade att de inte har rätt att göra

utdrag ur belastningsregistret i dagsläget och att det därmed inte är aktuellt att lägga till andra typer av brott i kontrollen.

Ingen större påverkan – görs redan befintliga kontroller

Vissa organisationer gör redan denna typ av interna kontroller, inklusive kontrollerar brottsregister för dem som arbetar med barn och ekonomiska funktioner. Liknande kontroller sker också vid internationella projekt, där man ofta måste redovisa brottsregister.

En organisation berättade att de kontrollerar styrelsen och alla anställda vartannat år. Valberedningen ansvarar för att granska om någon i styrelsen har näringsförbud och kontrollerar belastningsregistret, medan anställda enbart granskas mot belastningsregistret.

Förslag 3. Vägledning ”Anlita seriösa aktörer” med information om tre kontrollåtgärder – att eventuellt införa som krav

Allmänna arvsfonden har tagit fram vägledningen ”Anlita seriösa aktörer” med information om vikten av att stödmottagarna har kännedom om vem eller vilka de anlitar. I vägledningen framgår det att Allmänna arvsfonden rekommenderar stödmottagarna att utföra tre kontroller innan de anlitar en extern part (se Anlita seriösa aktörer – Allmänna arvsfonden). Kortfattat rekommenderas dessa tre kontrollåtgärder:

- Kontrollera att företaget har F-skatt, är registrerat som arbetsgivare och är registrerad för mervärdesskatt
- Kontrollera vilka som sitter i styrelsen och hur många uppdrag de har – stämmer uppgifterna med det som ni känner till?
- Kontrollera att företaget inte har restförda skulder. (kontroll mot kronofogden)

Vi ser en risk både för stödmottagande organisationer och för arvsfondsmedel om det saknas kontroll av de företag som ska anlitas. Under hösten har Allmänna arvsfonden startat ett pilotprojekt där stödmottagare av lokalstöd får fylla i och skicka in ett intyg (se bilaga). Intyget ska skickas in till oss i samband med rekvirering och är ett krav för att medel ska betalas ut. I lokalstödsprojekt är det oftast färre leverantörer som anlitas och till större belopp. Eftersom arbetet är under utvecklingsfas vill vi diskutera och samråda om Allmänna arvsfonden skulle kunna ställa liknande krav på kontroll hos mottagare av projektstöd.

1. Utifrån perspektivet ”hjälp till självhjälp”: Vad vill ni som organisationen känna er trygga med och hur skulle vi kunna hjälpa er?

Mallar och checklistor

Ett förslag är att arvsfonden tillhandahåller mallar och checklistor som organisationer kan följa. Dessa kan exempelvis innefatta stöd för vad som behöver inkluderas i upphandlingsprotokoll, dokumentationer och redovisning av kostnader.

I dagsläget kräver arvsfonden bland annat att organisationer lämnar in offerter, vilket upplevs som positivt. Dessutom krävs att organisationen tillhandahåller sin attestordning.

Förenklad hantering av externa leverantörer

En samlad tjänst för registrering och kontroll av externa leverantörer efterfrågas. En sådan lösning skulle minska den administrativa bördan för organisationerna. Det är även viktigt att det finns stöd för att säkerställa att externa leverantörer uppfyller de krav som ställs.

2. Vad anser ni om de tre kontrollåtgärderna och har ni förslag på fler områden som vi borde ha med i vägledningen?

Beloppsgränser för kontrollåtgärder

En tydlig och rimlig beloppsgräns för kontrollåtgärder föreslås för att undvika onödig administration för mindre transaktioner. Belopp som nämndes som exempel var mellan 100 000–400 000 kronor.

Förslag på stöd och vägledning

För att underlätta hanteringen av kontrollåtgärder föreslås organisationer erbjudas möjlighet till dialog med handläggare vid oklarheter kring krav på upphandling och dokumentation. Tydliga ramar för kontroller efterfrågades också, så att vägledningen tydligt anger hur, när och under vilka omständigheter kontroller ska genomföras.

3. Vad är era synpunkter på ett eventuellt krav på kontroll och dokumentation av de externa leverantörer som anlitas? Är det rimligt? Vad skulle det få för konsekvenser för er organisation?

Hantering av jäv och närståendetransaktioner

En jävsituation bör alltid beaktas utifrån perspektivet att en tredje part kan uppfatta en transaktion som närstående. Större organisationer har ofta etablerade policyer och rutiner för att hantera jäv. Exempelvis anställs inte personer som är släkt med varandra inom samma projekt. För dessa organisationer är jäv sällan ett problem.

På mindre orter, där relationer och samarbeten är centrala, är risken för jäv högre och ofta svår att undvika. Både för små organisationer och organisationer på mindre orter är det vanligt att anlita personer man känner, vilket kan skapa utmaningar. Detta är svårt att undvika i mindre samhällen utan att hämma verksamheten och bör inte få hindra verksamheten eller projekten.

Utmaningar i små och nischade branscher

I vissa smala och nischade branscher kan upphandling vara problematisk utan att kompromissa med kvaliteten. Det beror bland annat på att smala inköpsområden har få tillverkare av nödvändiga produkter. I vissa branscher är det även vanligt att produkter kommer från utlandet, vilket gör att kostnader kan variera kraftigt mellan offert och det slutliga priset på grund av förändringar i tullar och valutakurser.

Anpassning för små företag och egenföretagare

Många konsulter och leverantörer är små företag eller egenföretagare. Därför är det avgörande att arvsfondens krav kring upphandling inte utformas enbart med större konsultföretag i åtanke.

Effektiv användning av resurser

Organisationerna strävar efter att använda tillgängliga medel så effektivt som möjligt. Det

innebär att val av konsulter och leverantörer baseras på det värde de tillför projektet, inte enbart ekonomiska faktorer. Det är därför viktigt att inte bli styrda till att anlita en viss typ av företag.

Frågor om leverantörers stabilitet

Om en leverantör skulle gå i konkurs är det föreningen som ansvarar för att återkräva pengarna. För att minska risken kan kreditupplysningar på leverantörer vara en lösning. Om det skulle finnas oroande uppgifter i kreditupplysningen skulle det vara bra om arvsfonden kunde bidra till att täcka kostnader kopplade till detta.

Förslag 4. Projektbesök inklusive oanmälda besök

Under 2024 har arvsfonden haft anledning att se över de olika kontrollmoment som de ansvariga handläggarna för projekten gör efter det att en organisation beviljats stöd från fonden. Ett förslag, som flera andra bidragsgivande myndigheter redan gör, är att genomföra oanmälda projektbesök.

I dagsläget görs föransmällda besök hos projekten (det är alltså inte detsamma som de kontrollbesök vi gör för att granska och ge stöd i ekonomifrågor). Anledningen till ett projektbesök kan till exempel vara att vi bjuds in till att vara med på en specifik aktivitet, att vi vill följa upp en särskild punkt i beslutet eller vill få möjlighet att träffa projektets målgrupp. Syftena är olika men de speglar ändå en sorts verksamhetskontroll som vi upplever som viktigt både från vårt och civilsamhällets perspektiv. Besöken är ett sätt att både kunna stötta och säkerställa att projekten löper på som beslutat. Eftersom arbetet är i en utvecklingsfas vill vi diskutera och samråda kring förslaget att införa oanmälda projektbesök.

1. Hur ser ni i civilsamhället på att bidragsgivande myndigheter gör oanmälda projektbesök i syfte att kontrollera att verksamhet bedrivs i enlighet med beslut?

Positiva effekter

Deltagarna var överlag positiva till både oanmälda och anmälda besök. Vetskapen om att oanmälda besök kan ske kan ha en positiv avskräckande effekt och bidra till att verksamheter ”skärper sig”. Det kommer dock vara viktigt att arvsfonden är tydliga med vad besöket går ut på så att det inte uppstår misstankar eller obehag.

De nuvarande besöken är uppskattade när de genomförs med tydlighet kring syfte och fokus, till exempel om de handlar om att träffa projektledare eller målgruppen. Många ser värdet av att få visa upp och berätta om sitt projekt, men anser att tätare anmälda besök skulle vara mer givande för både kontroll och dialog jämfört med oanmälda.

Praktiska utmaningar och risk för missvisande bild

Oanmälda besök kan vara svåra att genomföra rent praktiskt eftersom verksamheten kan vara utspridd geografiskt, pågå på annan plats än den planerade, eller för att besöket infaller på en administrativ dag. Många arbetar numera även hemifrån, vilket gör det svårt att träffa rätt personer eller besöka den faktiska verksamheten. Vissa projekt är helt digitala eller har inga fysiska aktiviteter att besöka. Besök bör därför anpassas efter projektets typ och genomförande.

Ett enskilda besök kan ge en felaktig bild av projektet – oanmälda besök kan missa aktiviteter, medan anmälda besök riskerar att visa en ”putsad” version.

Särskilda överväganden för målgrupper

I projekt för socialt utsatta grupper krävs sekretess och försiktighet. Oanmälda besök kan upplevas som intrång och riskera att skapa obehag eller stress hos målgruppen.

2. Vilka risker ser ni med förslaget?

Resurser, administration och missad insyn

Oanmälda besök kan bli resurskrävande för både arvsfondens anställda och organisationer om besöket blir ineffektivt på grund av att verksamheten inte pågår just då. Besökarna kan då missa projektets höjdpunkter, som större evenemang eller festivaler, och därmed ge en begränsad bild av verksamheten. Att löpande uppdatera kalendrar och skicka till arvsfonden för potentiella besök kan skapa onödig administration för organisationerna.

Sårbara målgrupper

Vid oanmälda besök måste man göra en avvägning kring målgruppens utsatthet och risken att bidra till stress och oro. En verksamhet för socialt utsatta grupper kan kräva viss sekretess. I vissa fall bär deltagarna på en känsla av skam och skuld som blir värre om en okänd person plötsligt dyker upp för att kontrollera.

Ökat stöd och kontinuitet hos handläggare

Satsa på en metodbaserad och långsiktig dialog med organisationerna för att säkerställa kontinuerlig uppföljning och stöd. Fokus bör ligga på att hjälpa projekten att nå sina mål, snarare än att enbart kontrollera dem.

Vid fleråriga projekt är det viktigt att tidigare beslut, kunskap och lärdomar följer med vid handläggarytten för att undvika missförstånd och inkonsekvens.

Alternativa uppföljningsmetoder

Ett förslag var att inför spontana telefonuppföljningar där handläggaren ställer konkreta frågor om projektets status, till exempel "Hur ligger ni till med X som ni skrev i projektplanen?". Detta kan komplettera fysiska besök och minska behovet av oanmälda besök.

Dialogmöten och erfarenhetsutbyte

Skapa strukturerade årliga avstämningar där projektledare och handläggare kan diskutera status och utvecklingsmöjligheter. Genomför workshops eller nätverksträffar för projekt med liknande målgrupper eller samhällsutmaningar för att främja kunskapsutbyte och samverkan.

Utveckla befintliga besök

Tätare anmälda besök kan skapa mer värde genom att bygga handläggarnas förståelse för projektet och ge organisationerna möjlighet att bolla idéer och visa upp sin verksamhet under bästa förutsättningar.

Övriga synpunkter

1. Vilka andra medskick vill ni ge Kammarkollegiet i arbetet med att utforma åtgärder som svarar mot Riksrevisionens rekommendationer och motverkar missbruk av fondens medel, men samtidigt minimerar risken för ökad administration och onödiga hinder för de sökande organisationerna?

Svårigheter med budget och flexibilitet

Det lyftes att det kan vara svårt att göra en budget och planera för en hel treårsperiod. Ofta gissar man hur projektet kommer att fungera under kommande tre år, vilket låser organisationen vid den ursprungliga planen och budgeten. Processen för att flytta medel upplevs som krånglig och strikt, och det fanns önskemål om att kunna justera budget och plan under projektets gång. I vissa andra fonder finns en förstudie innan den stora ansökan, vilket ger en bättre förutsättning att identifiera behov och skapa realistiska planer.

Effektspridning och kompetensstöd

En utmaning är att organisationer ofta saknar den interna kompetensen att planera för spridning av projektresultat. Ett förslag var att arvsfonden kan erbjuda stöd genom experter som kan hjälpa till med planering och genomförande av spridningen. Detta kan exempelvis ske genom specialiststöd i slutet av projektperioden för att identifiera nästa steg och bygga upp en spridningsplan.

Ett alternativ är att det nationella förbundet kan ta ansvar för spridning av lyckade projekt och metoder, snarare än att låta det lokala ansvara för detta.

Stöd gällande projektets fortlevnad

För att fler projekt ska kunna leva vidare efter att bidragsperioden är slut föreslogs att arvsfonden kan erbjuda specialiststöd för att skapa nätverk och planera för fortsättning.

Bilaga 1: Kammarkollegiets presentation

Ansökningsprocessen

- **Omständig ansökan:** Flera förändringar under de senaste åren; uppdaterade frågor, ansökan i två steg och e-tjänst. Vi har kvar att
 - i ansökan fråga hur ni upplever det är att fylla i ansökan
 - införa "mina sidor" och e-budget, samtidigt se över på vilken detaljnivå budget ska lämnas
- **Likvärdiga bedömningar:** "Olika projekt kräver olika frågor". Men, vi har förtydligat riktlinjer, kommer att finnas på vår hemsida under 2025
- **Nytt effektstöd** införs under 2025
- Arbetar dock inte med "**pilotstöd**" pga för resurskrävande – målsättning att fördela 1,2 miljarder kronor 2027

Granskning och kontroll

- **Samverkan** med andra myndigheter som ger projektbidrag så att vi jobbar på samma sätt och ställer samma krav
- Kontrollen vara **proportionerlig**, kommer t ex inte införa förteckning över anställda i projekten
- Idag ta in era synpunkter på förslag på ny **kontroll av näringsförbud hos företrädare**
- Vi kommer inte införa krav på tilldelad **redovisningstjänst** (annat än om regeringen har som krav för samtliga statliga projektbidrag)

Påföljder och återkrav

- Viktigt att **påföljderna** är **proportionerliga** och att det finns möjlighet att **rätta till** det som blivit fel
- Under 2025 inför vi **e-tjänst för redovisning av projekten**, ser samtidigt över hur rapporteringen kan förenklas
- **Samarbete med andra aktörer** kan vara en utmaning: Vi efterfrågar krav på samarbete redan i ansökan, ligger i sakens natur att det är svårt. Det är en kvalitetsfaktor för oss - föranleder inga åtgärder från vår sida.

Fyra förslag

Utökad och mer strukturerad kontroll av sökande organisations kapacitet

Kontroll av om firmatecknare, ordförande och kassör har näringsförbud

Vägledning "Anlita seriösa aktörer" med info om tre kontrollåtgärder – att ev införa som krav

Projektbesök inklusive oanmälda besök

Dokumentationen är framtagen av Nationellt organ för samråd och dialog mellan regeringen och det civila samhället (NOD) på uppdrag av Kammarkollegiet.

Vid frågor om dokumentationen kontakta:

info@nodsverige.se

KAMMARKOLLEGIET

N—O—D